VIDENCENTRET FOR LANDBRUG

Gulrust og arts- og sortsvalg i økologisk vintersæd

Gulrusten har hærget dette forår og sommer, og der er derfor grund til at overveje, hvad man gør med hensyn til arts- og sortsvalg, hvis man ønsker at dyrke vintersæd.

Promilleafgiftsfonden for landbrug

Dette projekt medfinansieres af "Grønt Udviklings- og Demonstrationsprogram, (GUDP) under Fødevareministeriet.

Vinter- kontra vårsæd

Det første valg står mellem om der skal sås vinter- eller vårsæd. Her spiller forfrugt, jordtype, gødning, ukrudtstryk og andre ting selvfølgelig ind, men man kan jo også skæve til udbytterne i de økologiske forsøg.

I 8 års økologiske landsforsøg med arter af vintersæd i årene 1999 til 2006 har udbytterne i vintertriticale været 53,6 hkg/ha mod 45,9 hkg/ha i vinterhvede, en forskel der var signifikant. I en tilsvarende forsøgsserie med vårsædsarter var udbyttet i vårtriticale 39,3 hkg/ha og en tendens til et mindre udbytte i vårhvede på 33,8 hkg/ha. Set over flere år, jordtyper mv. er der således i gennemsnit et større udbytte i vintersæden på over 10 hkg/ha end i vårsæden.

Overordnet kan man sige, at man bør vælge vintersæd, hvis man har over 100 kg ammonium kvælstof til rådighed pr. ha og har styr på rodukrudt og gulrust. Hvis man har mindre end 100 kg ammonium kvælstof til rådighed pr. ha, bør man vælge en større andel vårsæd.

Husk – vintersæd bør aldrig udgøre mere end 40 pct. af omdriftsarealet for ikke at få store problemer med ukrudt i løbet af få år.

Erfaringerne med gulrust de seneste år viser, at vinterhvede og vårtriticale er markant mere dyrkningssikker end vintertriticale og vårhvede.

Hvad kan gulrusten koste i udbytte?

I konventionelle forsøg i 2012 gav svampebekæmpelse et merudbytte på 10–20 pct. i vintertriticalesorterne Gringo, Ractac, Tulus og Empero, hvor dækningsgraden med gulrust var mellem 5 og 15 pct. Hvis der er tale om andre sorter, der er mere modtagelige over for aggressive gulrustracer, så vi i 2009, at udbyttetabet kunne være over 90 pct i vintertriticale.

I tilsvarende konventionelle forsøg med vinterhvede i 2012, var der mellem 25 og 50 pct. udbyttenedgang i sorter, der var modtagelige over for gulrust. I samme konventionelle forsøg blev vinterhvedesorten Mariboss ikke angrebet af gulrust, og merudbyttet ved svampebekæmpelsen var kun 5 pct.

I indeværende år har der været massive angreb af gulrust i hvede og triticale, og vi mangler endnu at se, hvor stort udbyttetabet bliver. Umiddelbart forventes udbyttetabet, forsaget af gulrust, at blive mindst af samme størrelsesorden som i 2012 i de almindeligt dyrkede sorter af triticale og hvede.

Anbefalinger – vintertriticale

Vælg kun vintertriticalesorter der er testet mod gulrust. Du kan se sorternes modtagelighed over for gulrust på Sortinfo. Hvis ikke der er økologisk udsæd af sorter testet mod gulrust, bør der søges om dispensation til at bruge konventionelt ubejset udsæd af testede sorter.

Med den viden vi har nu og det, der er observeret i løbet af vækstsæsonen, er det, ud fra risikoen for gulrust, sorterne Tulus og Empero, der kan anbefales som vintertriticale til efteråret. Der er ikke anmeldt arealer med økologisk vintertriticale i 2014, så det er usikkert, hvad der bliver udbudt af økologisk udsæd.

Sortsanbefalinger til sorter af vårtriticale kommer senere på året, når resultaterne for årets smitteforsøg foreligger.

Anbefalinger – vinterhvede

Vælg kun vinterhvedesorter der er testet mod gulrust. Du kan se sorternes modtagelighed over for gulrust på Sortinfo. Hvis ikke der er økologisk udsæd af sorter testet mod gulrust, bør der søges om dispensation til at bruge konventionelt ubejset udsæd af testede sorter.

Vinterhvedesorterne Elixer og Maribos, der begge er i økologisk fremavl i 2014, er testet til at have en lav modtagelighed over for gulrust, og bør derfor være et førstevalg. Ligeledes er det erfaringen fra i år, at de gængse sorter af vinterhvede, der dyrkes, kun i meget mindre omfang bliver angrebet af gulrust end vintertriticale.

Vælg kun vinterhvede, hvis der styr på rodukrudtet, og der er tilstrækkelig gødning til rådighed!

Vinterhvede har en svagere ukrudtskonkurrenceevne end vintertriticale, og derfor vil der ske en voldsom opformering, hvis den dyrkes i marker, hvor der ikke er styr på rodukrudtet. Hvis der kan sås på rækker og radrenses, kan det dæmpe opformeringen, men ikke løse problemet med rodukrudt.

Derudover kræver vinterhvede mere gødning end vintertriticalen for at udvikle sig og give et fornuftigt udbytte. Afhængig af forfrugten skal vinterhveden kunne tildeles mere end 100 kg ammonium kvælstof pr. ha for at sikre et fornuftigt udbytte.